

ความหลากหลายของกล้วยไม้บริเวณป่าชุมชนหมู่บ้านมณีพฤกษ์

ตำบลงอบ อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน

อนุพันธ์ กงบังเกิด* สานิตย์ ศรีเริญ และธนากร วงษา

Diversity of Orchids at Maneepreuk Village,

Ngob Subdistrict, Thung Chang District, Nan Province.

Anupan Kongbangkerd* Sanit Siroen and Thanakorn Wongsa

หน่วยวิจัยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเรศวร
จังหวัดพิษณุโลก 65000

*Corresponding author. E-mail: anupank73@hotmail.com

บทคัดย่อ

การสำรวจกล้วยไม้ป่าบริเวณหมู่บ้านมณีพฤกษ์ ตำบลงอบ อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน ดำเนินการตั้งแต่เดือนมีนาคม 2548 ถึง กุมภาพันธ์ 2549 พบจำนวน 3 วงศ์ย่อย คือ Spiranthoideae จำนวน 2 สกุล 2 ชนิด วงศ์ย่อย Orchidoideae จำนวน 1 สกุล 1 ชนิด และวงศ์ย่อย Epidendroideae จำนวน 24 สกุล 60 ชนิด รวมทั้งหมด 27 สกุล รวม 63 ชนิด และไม่สามารถจำแนกชนิดได้ 1 ชนิดใน สกุลช้าง (*Rhynchostylis*) สกุลกล้วยไม้ที่พบมากที่สุด คือสกุลหวาย (*Dendrobium*) 20 ชนิดตามด้วย สกุลสิงโต (*Bulbophyllum*) 10 ชนิดสกุลตะขาบขาว (*Eria*) 6 ชนิด สกุลเอื้องลำต่อ (*Pholidota*) และ สกุลกะระระร้อน (*Cymbidium*) สกุลละ 3 ชนิด สกุลเขาแพะ (*Cleisostoma*) สกุลหมวกตั้ง (*Eulophia*) สกุลหางปลา (*Oberonia*) และสกุลสามปอย (*Vanda*) สกุลละ 2 ชนิด และอีก 18 สกุล ที่สำรวจพบ สกุลละ 1 ชนิด คือสกุลเอื้องกุหลาบ (*Aerides*), สกุลเอื้องปีกไก่ (*Agrostophyllum*), สกุลนกคุ้มไฟ (*Anoectochilus*), สกุลกล้วยปลวก (*Aphyllorchis*), สกุลประกายพริก (*Cheirostylis*), สกุลเอื้องหมาก เลื่อม (*Coelogyne*), สกุลสังหิน (*Habenaria*), สกุลงูเขียวปากม่วง (*Luisia*), สกุลมังกรทอง (*Ornithochilus*), สร้อยระย้า (*Otochilus*), สกุลช้าง (*Rhynchostylis*), สกุลหนวดพราหมณ์ (*Seidenfadenia*), สกุลเอื้องตาเข็ม (*Sunipia*), สกุลเอื้องสีลา (*Tainia*), สกุลกระสุนพระอินทร์ (*Thelasis*), สกุลสามก้อม (*Trichotomia*), สกุลเอื้องแมงมุม (*Thrixspermum*) และสกุลเอื้องงาช้าง (*Thunia*) ตามลำดับ

คำสำคัญ: วงศ์กล้วยไม้ หมู่บ้านมณีพฤกษ์ จังหวัดน่าน กล้วยไม้ประจำถิ่น ความหลากหลาย

Abstract

Taxonomic survey of Thai native orchids was performed at Maneepreuk Village, Ngob sub-district, Thung Chang District, Nan Province during March, 2005 to February, 2006. The taxa of 3 subfamilies with 27 genus and 63 species were investigated and recorded. Sixty-three species in 3 subfamilies; Spiranthoideae (2 species of 2 genera), Orchidoideae (1 species of 1 genera) and Epidendroideae (24 species of 60 genera) were recorded. One species in the genus *Rhynchostylis* could not be identified to certain species. The large numbers of species are in the genus *Dendrobium* (20 species) and followed by *Bulbophyllum* (10 species), *Eria* (6 species), *Cymbidium* (3 species), *Pholidota* (3 species), *Cleisostoma* (2 species), *Eulophia* (2 species), *Oberonia* (2 species), and *Vanda* (2 species) respectively. The results also revealed that 1 species of each genera in 18 genera: *Aerides*, *Agrostophyllum*, *Anoectochilus*, *Aphyllorchis*, *Cheirostylis*, *Coelogyne*, *Habenaria*, *Luisia*, *Ornithochilus*, *Otochilus*, *Rhynchostylis*, *Seidenfadenia*, *Sunipia*, *Tainia*, *Thelasis*, *Trichotomia*, *Thrixspermum* and *Thunia* respectively were recorded.

Keywords: Orchidaceae, Maneepreuk Village, Nan Province, Native Orchid, Diversity

บทนำ

กล้วยไม้เป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยว (subclass Monocotyledoneae) อยู่ในวงศ์กล้วยไม้ (Family Orchidaceae) ที่จัดเป็นพืชวงศ์ที่ใหญ่ที่สุดของพืชมีดอก (Class Angiospermae) และจำนวนกล้วยไม้ที่พบแล้วทั่วโลกในปัจจุบันนั้นมีมากกว่า 796 สกุล ประมาณ 25,000 ชนิด อีกทั้งยังมีการผสมได้ชนิดใหม่และจดทะเบียนไว้ไม่น้อยกว่า 30,000 ชนิด (องค์การสวนพฤกษศาสตร์ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์, 2543) ในประเทศไทยมีรายงานว่าพบกล้วยไม้แล้วถึง 167 สกุล 1140 ชนิด (อบนันทน์ ไทยทอง, 2546) ส่วนใหญ่ถือกำเนิดอยู่ในป่าดิบชื้นตามพื้นที่มีซากใบไม้ทับถมอยู่ เกาะอาศัยตามต้นไม้หรือซอกหินตามหน้าผาและภูเขาสูง (วชิรพงศ์ หวลบุตรตา, 2547) ปัจจุบันพบเพิ่มอีก 1 สกุล จำนวน 3 ชนิด รวมเป็น 168 สกุล มากกว่า 1170 ชนิด (สกลิต สิทธิสังขธรรม, 2549)

หมู่บ้านมณีพฤกษ์ 1 มณีพฤกษ์ 2 และมณีพฤกษ์ 3 ตั้งอยู่ในตำบลงอบ อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน อีกทั้งสถานที่ดังกล่าวอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติดอยภูคา ซึ่งอุทยานแห่งนี้มีความอุดมสมบูรณ์ของพืชพันธุ์สัตว์ป่าและเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำสำคัญหลายสาย เช่น แม่น้ำน่าน แม่น้ำว้า และกลุ่มแม่น้ำย่อยอีกหลายสาย เช่น แม่น้ำกอน แม่น้ำฮ้อ แม่น้ำปาง เป็นต้น อุทยานแห่งชาติดอยภูคา มีลักษณะ

ภูมิประเทศเป็นที่ภูเขาสูง (รูป 1) จึงทำให้สภาพภูมิอากาศในบริเวณนี้มีอากาศหนาวเย็นเกือบตลอดทั้งปีและมีน้ำฝนปริมาณมาก และจากลักษณะภูมิประเทศและสภาพภูมิอากาศดังกล่าว จึงส่งผลให้มีการกระจายพันธุ์ของพืชหลายชนิดรวมทั้งความหลากหลายของชนิดกล้วยไม้เป็นจำนวนมาก

รูป 1 สภาพสังคมพืชของพื้นที่ป่าชุมชนหมู่บ้านมณีพฤกษ์ ตำบลงอบ อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะทำการสำรวจความหลากหลายของพันธุ์กล้วยไม้ป่า ลักษณะทางสัณฐานวิทยา และจัดลำดับอนุกรมวิธานของกล้วยไม้ป่าในบริเวณหมู่บ้านมณีพฤกษ์ 1 มณีพฤกษ์ 2 และมณีพฤกษ์ 3 ซึ่งตั้งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติดอยภูคา เพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาและเป็นข้อมูลส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้กับอุทยานแห่งชาติดอยภูคา รวมทั้งเป็นแนวทางในการอนุรักษ์กล้วยไม้ป่าในประเทศไทยให้คงอยู่ต่อไป

วัตถุประสงค์ และวิธีการทดลอง

1. กำหนดพื้นที่ ที่จะศึกษาและเก็บข้อมูล บริเวณหมู่บ้านมณีพฤกษ์ 1 มณีพฤกษ์ 2 และมณีพฤกษ์ 3 โดยแบ่งเป็น 2 วิธีการศึกษาดังนี้

วิธีที่ 1 ทำการสำรวจหาชนิดของกล้วยไม้ ตามเส้นทางการเดินทางป่าของชาวชุมชนหมู่บ้านมณีพฤกษ์ สลับซ้ายขวาของเส้นทางเดิน แต่ละเขตห่างจากเส้นทางเดิน 60 เมตร โดยกำหนดพื้นที่ที่สำรวจกล้วยไม้เป็นรูปวงกลม เพื่อทำการสำรวจกล้วยไม้

วิธีที่ 2 การเดินทางสำรวจพื้นที่ทั่วไปตามวิธีการเดินป่า โดยไม่กำหนดเขตพื้นที่

2. กำหนดระยะเวลาปฏิบัติการสำรวจโดยแบ่งออกเป็น 12 ระยะ ตามเวลาและสำรวจเดือนละ 1 ครั้ง เก็บตัวอย่างซ้ำ 2 ครั้ง

3. ดำเนินการเก็บและรวบรวมข้อมูลดังนี้

ทำการสำรวจเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับพันธุ์กล้วยไม้ป่าในท้องถิ่น โดยการถ่ายภาพบันทึกภาพ วาดรูปและจดบันทึกทำลักษณะทางสัณฐานวิทยา และนิเวศวิทยา โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

3.1 จัดเตรียมอุปกรณ์ที่ทำการศึกษาระบบบันทึกข้อมูล เช่น กล้องถ่ายรูป ฟิล์ม กล้องส่องทางไกล คอมพิวเตอร์ เครื่องปริ้นเตอร์ เครื่องสแกนเนอร์ กระดาษ ปากกา ดินสอ ไม้บรรทัด สายวัด ขางลบ

3.2 การเก็บตัวอย่างกล้วยไม้ตัวอย่างที่รวบรวมมา และข้อมูลจากการบันทึกภาพมา จำแนกชนิดและตรวจหาชื่อวิทยาศาสตร์ ของชนิดพันธุ์กล้วยไม้

3.3 การจำแนกชนิด นำตัวอย่างกล้วยไม้ที่รวบรวมมาจากการบันทึกภาพ มาจำแนกชนิดออกเป็นกลุ่ม อนุวงศ์ สกุล และตรวจหาชื่อวิทยาศาสตร์ โดยใช้เอกสารทางพฤกษอนุกรมวิธานที่เกี่ยวข้องกับกล้วยไม้ โดยจัดจำแนกตามวิธีของ Dressler (1993), Szlachetko (1995), Vaddhanaphuti (1997) และฉบับที่ 1 ไทยทอง (2543) และทำการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านกล้วยไม้จากสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ จังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษา

จากการสำรวจพืชวงศ์กล้วยไม้ (ORCHIDACEAE) บริเวณหมู่บ้านมณีพฤกษ์ ตำบลงอบ อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน ระหว่างเดือนมีนาคม พ.ศ. 2548 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2549 เป็นเวลา 12 เดือน พบกล้วยไม้ จำนวน 3 วงศ์ย่อย 27 สกุล 63 ชนิด ดังแสดงในตาราง 1 และตัวอย่างกล้วยไม้ที่สำรวจพบดังรูป 2

ตาราง 1 ชนิดของกล้วยไม้ที่สำรวจพบบริเวณป่าชุมชนหมู่บ้านมณีพฤกษ์ จังหวัดน่าน ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2548 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2549

Subfamily	Phylad	Tribe	Subtribe	Scientific Name	Local Name	Flowering period			
SPIRANTHOIDEAE	-	CHANICHEDEAE	GOODYERNAE	1. <i>Anoectochilus roxburghii</i> (Wall.) Lindl.	ว่านไผมนา	Sep.-Oct.			
				2. <i>Cheirostylis thailandica</i> Seidenf.	พายแจก	Jun.-Aug.			
ORCHIDOIDEAE	-	ORCHIDEAE	HABENARIINE	3. <i>Habenaria lucida</i> Wall. ex Lindl.	คูดู	Jul.-Aug.			
EPIDENDROIDEAE	SAPROPHYTE	NOETTIEAE	LIMORINAE	4. <i>Aphyllorchis caudate</i> Rolfe ex Dowine	เอื้องแฝง	Oct.			
				CYMBIDOID	MALAXDEAE	ORERONIIN	5. <i>Oberonia acaulis</i> Griff	แพนใบโค้ง	Jul.-Aug.
							6. <i>Oberonia pachyphyla</i> King & Pantl	แพนใบเล็ก	Dec.-Feb.
							CYMBIDIEAE	EULOPHINAE	7. <i>Eulophia graminea</i> Lindl.
	8. <i>Eulophia spectabilis</i> (Dennst) Surech	ว่านหัวครู	Apr.-Jun.						
	CYRTOPIIDINAE	9. <i>Cymbidium aloifolium</i> (L.)	กะเหรกะร่อน	Mar-Jun.					
		10. <i>Cymbidium lowianum</i> Rchb.f.	กะเหรกะร่อนคอย	Feb.-Jun.					
		11. <i>Cymbidium tracyanum</i> L.Castle	เอื้องกำป้อ	Oct.-Jan.					
	EPIDENDROIDEAE	EPIDENDROID	ARETHUSEAE	BLETINAE	12. <i>Tainia viridifusca</i> (Hook.) Benth. & Hook. f.	เอื้องสีลา	Jan.-Feb.		
					COELOGYNEAE	COELOGYNEAE	13. <i>Thunia alba</i> (Lindl.) Rchb.f.	ช้างงาเดี่ยว	May-Jun.
							14. <i>Coelogyne fuscescens</i> var. <i>brunnea</i> (Lindl) Lindl.	เอื้องเทียนสีส้ม	Sep.-Oct.

ตาราง 1 (ต่อ)

Subfamily	Phylad	Tribe	Subtribe	Scientific Name	Local Name	Flowering period		
EPIDENDROIDEAE	EPIDENDROID	COELOGYNEAE	COELOGYNEAE	15. <i>Pholidota articulata</i> Lindl.	เอื้องลำต่อ	Apr.-Jun.		
				16. <i>Pholidota imbricata</i> W.J. HOOK.	เอื้องสายสร้อย	Sep.-Oct.		
				17. <i>Pholidota recurva</i> Lindl.	เหล็ยมลำต่อ	Sep.-Nov.		
				18. <i>Otochilus albus</i> Lind.	สร้อยระย้า	Dec.-Feb.		
	DENROBOID	EPIDENDROID	GLOMERINAE	ERIINAE	19. <i>Agrostophyllum callosum</i> Rchb.f.	กิ่งไผ่	Jun.-Jul.	
					20. <i>Eria amica</i> Rchb.f.	นิมานรดี	Feb.-Mar.	
					21. <i>Eria bractescens</i> Lindl.	เอื้องน้่มดอกเหลือง	Nov.-Feb.	
		DENDROBIEAE	DENDROBIINAE	DENDROBIINAE	DENDROBIINAE	22. <i>Eria lasiopetala</i> (Willd.) Omerod	คำหิน	Nov.-Jan.
						23. <i>Eria muscicola</i> (Lindl.) Lindl.	เอื้องน้่มตาข่าย	Oct.-Sep.
						24. <i>Eria pannea</i> Lindl.	น้่านาง	Apr.-May
						25. <i>Eria tomentosa</i> (Koen.) HK.F.	เอื้องตาลหม่น	Mar.-May
						26. <i>Trichotosia dasyphylla</i> (Par. & Rchb.f.) Krzl.	สามก้อม	Apr.-May
						27. <i>Thelasis pigmaea</i> (Griff.)Bl.	จุกนม	Aug.-Sep.
						28. <i>Dendrobium capillipes</i> Rchb.f.	เอื้องคำป้ออก	Jan.-Apr.
						29. <i>Dendrobium cariniferum</i> Rchb.f.	เอื้องเงินแดง	Apr.-Jul.
						30. <i>Dendrobium chrysanthum</i> Lindl.	เอื้องสายมรกต	Mar.-Jun.
						31. <i>Dendrobium chrysotoxum</i> Lindl.	เอื้องคำ	Mar.-Apr.
						32. <i>Dendrobium demudans</i> D. Don	เอื้องสายจำปา	Aug.- Oct.
						33. <i>Dendrobium falconeri</i> Hook	เอื้องสายวิสูตร	Jan.-Jun.

ตาราง 1 (ต่อ)

Subfamily	Phylad	Tribe	Subtribe	Scientific Name	Local Name	Flowering period		
EPIDENDROIDEAE	DENROBOID	DENDROBIEAE	DENDROBIINAE	34. <i>Dendrobium fimbriatum</i> Hook	แวมยูรา	Mar.-Jun.		
				35. <i>Dendrobium findlayanum</i> Par. & Rchb. F.	พวงหยก	Jan.-Mar.		
				36. <i>Dendrobium gratiotissimum</i> Rchb.f.	เอื้องกิ่งดำ	Feb.-Apr.		
				37. <i>Dendrobium harveyanum</i> Rchb.f.	เอื้องคำฝอย	Jan.-Apr.		
				38. <i>Dendrobium heterocarpum</i> Lindl.	เอื้องสีดาล	Jan.-Feb.		
				39. <i>Dendrobium infundibulum</i> Lindl.	เอื้องคาหิน	Jun.-Aug.		
				40. <i>Dendrobium pendulum</i> Roxb.	ไม้เท้าฤๅษี	Jan.-Apr.		
				41. <i>Dendrobium senile</i> Par.& Rchb.f.	เอื้องชะนี	Mar.-May		
				42. <i>Dendrobium thyrsoiflorum</i> Rchb. f.	เอื้องม่อนไข่	Jan.-Apr.		
				BULBOPHYLLINAE				43. <i>Bulbophyllum affine</i> Lindl.
		44. <i>Bulbophyllum bittnerianum</i> Schltr.	สิงโตคาบดอก					Jul.-Aug.
		45. <i>Bulbophyllum craibianum</i> Kerr	-					Sep.
		46. <i>Bulbophyllum hirtum</i> (J.E. Sm.) Lindl.	ขนดาสิงโต					Oct.-Nov.
		47. <i>Bulbophyllum macranthum</i> Lindl.	สิงโตก้ามปูใหญ่					Mar.-Jun.
		48. <i>Bulbophyllum morphoglorum</i> Krzl.	สิงโตรวงข้าว					Jan.-May
		49. <i>Bulbophyllum pectinatum</i> Finet	-					Jul.
		50. <i>Bulbophyllum siamense</i> Rchb.f.	สิงโตสยาม					Nov.-Feb.
		51. <i>Bulbophyllum suavissimum</i> Rolf.	-					Jan.-Feb.
		52. <i>Bulbophyllum wendlandianum</i> (Krzl.) Dammer	สิงโตเล็บเหยี่ยว					May-Jul.
						53. <i>Sunipia scariosa</i> Lindl.	เอื้องฟันปลา	Mar.-Apr.

ตาราง 1 (ต่อ)

Subfamily	Phylad	Tribe	Subtribe	Scientific Name	Local Name	Flowering period
EPIDENDROIDEAE	DENROBROID	VANDEAE	AERDINAE	54. <i>Aerides falcata</i> Lindl.	กุหลาบกระเป๋าบ่เปิด	Apr.-May
				55. <i>Cleisostoma duplicilobum</i> (J.J. Sm.) Garay	เอื้องศรีสง่า	Jan.-Mar.
				56. <i>Cleisostoma fuerstenbergianum</i> F. Kranzl.	ก้างปลา	Jan.-Feb.
				57. <i>Luisia psyche</i> Rchb.f.	เอื้องลิ้นดำ	Jun.-Aug.
				58. <i>Ornithochilus difformis</i> (Wall. ex Lindl.) Schltr.	สร้อยทอง	May-Jul.
				59. <i>Rhynchostylis</i> sp.	ไอยเรศดำ	Aug.-Oct.
				60. <i>Seidenfadenia mitrata</i> (Rchb.f.) Garay	หนวดพราหมณ์	Mar.-May
				61. <i>Thrixspermum centipeda</i> Lour.	กระต่ายหูเดียว	Feb.-Mar.
				62. <i>Vanda brunnea</i> Rchb.f.	สามปอยนก	Feb.-Apr.
				63. <i>Vanda denisoniana</i> Bens.& Rchb.f.	สามปอยขุนตาล	Mar.-May

Vanda denisoniana

Bulbophyllum hirtum

Dendrobium

Agrostophyllum callosum

Bulbophyllum suavissimum

Dendrobium findlayanum

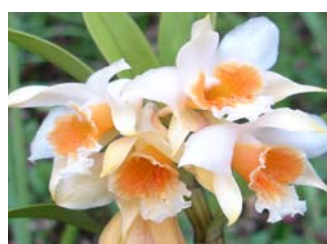
Eria

Rhynchostylis sp.

Coelogyne fuscescens var. brunnea

Dendrobium cariniferum

รูป 2 ตัวอย่างชนิดของกล้วยไม้ที่สำรวจพบบริเวณป่าชุมชนหมู่บ้านมณีพฤกษ์ จังหวัดน่าน

อภิปรายและสรุปผลการศึกษา

จากการสำรวจกล้วยไม้ป่าบริเวณหมู่บ้านมณีพฤกษ์ ตำบลงอบ อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน พบกล้วยไม้ป่าทั้งหมด 27 สกุล 63 ชนิด โดยแบ่งเป็น 3 วงศ์ย่อย ได้แก่ Spiranthoideae จำนวน 2 สกุล 2 ชนิด วงศ์ย่อย Orchidoideae จำนวน 1 สกุล 1 ชนิด วงศ์ย่อย Epidendroideae จำนวน 24 สกุล จำนวน 60 ชนิด จากการสำรวจครั้งนี้พบว่า กล้วยไม้ป่าในเขตหมู่บ้านมณีพฤกษ์นั้น มีความแปรผันตามลักษณะภูมิอากาศที่หนาวเย็นและระดับความสูงของภูมิประเทศ โดยเฉพาะบนภูเขาที่มีอากาศหนาวเย็นตลอดทั้งปี สภาพภูมิประเทศเป็นภูเขาสลับซับซ้อน จึงทำให้พบกล้วยไม้ป่าบางชนิดเป็นจำนวนมาก บางชนิดเป็นกล้วยไม้เฉพาะถิ่น บางชนิดเป็นกล้วยไม้ที่หายาก บางชนิดยังไม่ได้ตั้งชื่อทางวิทยาศาสตร์อย่างเป็นทางการ

กล้วยไม้ที่สำรวจพบส่วนใหญ่ ได้แก่ เอื้องเงินแดง (*Dendrobium cariniferum* Rchb. f.) เอื้องลีลา (*Tainia viridifusca* (Hook.) Benth. & Hook. f.) และเอื้องม่อนไข่ (*Dendrobium thyrsoflorum* Rchb. f.) ที่ทุกระดับความสูง ซึ่งจะพบการกระจายพันธุ์เป็นจำนวนมาก อาจจะเป็นเพราะสภาพปัจจัยทางกายภาพมีความเหมาะสมต่อการเจริญเติบโตและการขยายพันธุ์เป็นอย่างดี อีกสกุลหนึ่งเอื้องไอยเรศดำ หรือ ไอยเรศน่าน (*Rhynchosstylis* sp.) จากการค้นคว้ายังไม่พบการรายงานการตั้งชื่ออย่างเป็นทางการ และคาดว่าจะเป็กล้วยไม้เฉพาะถิ่นหรือกล้วยไม้ที่หายากอีกสกุลหนึ่ง

และผลอันเนื่องมาจาก สภาพแวดล้อมที่ความเหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของกล้วยไม้ต่าง ๆ ไม่ว่าจะด้วยสภาพสังคมของป่าชุมชนที่ยังคงมีความสมบูรณ์ จึงทำให้ชนิดพันธุ์ของกล้วยไม้ที่ค้นพบมีความหลากหลาย ทั้งนี้เพราะปัจจัยทางกายภาพ เช่น ปริมาณน้ำฝน อุณหภูมิ ความชื้นและความอุดมสมบูรณ์ของป่า เป็นตัวแปรสำคัญของความหลากหลายของกล้วยไม้ป่า อีกทั้งกล้วยไม้ยังใช้เป็นตัวชี้วัดความอุดมสมบูรณ์ของป่าได้ ซึ่งควรมีการให้ความรู้แก่ชุมชน เพื่อให้ชุมชนในท้องถิ่นเห็นคุณค่าและความสำคัญในการอนุรักษ์ความหลากหลายของกล้วยไม้และความสมบูรณ์ของป่าไว้สืบไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณประชาชนหมู่บ้านมณีพฤกษ์ ตำบลงอบ อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน ที่เอื้อเฟื้อสถานที่ดำเนินการทดลอง ขอบพระคุณ ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่ให้การสนับสนุนวัสดุและอุปกรณ์การทดลอง

เอกสารอ้างอิง

- วชิรพงษ์ หลลบุตรดา. (2547). กล้วยไม้ไทยเล่ม 2. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: อัมรินทร์ พรินต์ติ้ง แอนพับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- สลิล สิทธิสังธรรม. (2549). กล้วยไม้ป่าเมืองไทย Wild Orchids of Thailand. กรุงเทพฯ: บ้านและสวน
- องค์การสวนพฤกษศาสตร์ (2543). สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ เล่ม 6 กล้วยไม้ไทย กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรินต์ติ้ง เฮาส์.
- อบฉันท์ ไทยทอง. (2543). กล้วยไม้ไทย. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์ พรินต์ติ้งแอนพับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- Dressler, R.L. (1993). *Phylogeny and Classification of the Orchid Family*. Dioscorides Press, Portland Oregon.
- Szlachetko, D.L. (1995). *Systema Orchidacearum-Fragm. Flor. Geobot. Suppl. 3: 1-1-152*.
- Vaddhanphuti. N. (1997). *Wild Orchids of Thailand*. Bangkok: O.S Printing House.